

DE LA LUME ADUNATE ŞI NAPOI DATE!

EDIȚIE SUBSIDIARĂ A MINIREVISTEI MENORA
PUBLICAȚIE A COMUNITĂȚII EVREILOR FOCȘANI

Am primit din partea domnului profesor Bogdan Constantin Dogaru următoarele date pentru a încropii un articol cât mai detaliat despre templele și sinagogile din Focșani de odinioară.

Câteva date despre templele și sinagogile din Focșani

Într – un inventar al Prefecturii Putna din anul 1884 referitor la imobilele deținute în Focșani de cultele religioase sunt câteva informații referitoare la lăcașurile evreiești¹:

Sinagoga Centrală Israelită – construită la 1700; serviciul religios era asigurat de 1 rabin și „7 cântăreți evreiești”.

Două sinagogi mici israelite – construite una la 1844, cealaltă la 1862, serviciul religios fiind asigurat de câte un oficiant; prima era întreținută de populația mozaică având ca epitrop pe Zidarul Sefer Iosep iar a doua de comunitatea care îl avea în frunte pe epitropul Meer Sulțer.

Templul evreiesc – serviciul religios era asigurat de 1 haham și 1 oficiant.

Date mai concrete despre lăcașurile de cult evreiești aflăm din arhiva Tribunalului Putna.

Templul Coral (Mare și Mic). Imobilul, situat în Strada Concordiei nr. 24, datează din anul 1795, fiind dobândit prin donație; a fost renovat și rezidit, cu bani proveniți din donațiile enoriașilor, în anii 1905 și 1929. Asociația Templul Coral a fost constituită încă din anul 1896² cu scopul de a administra templul și a asigura buna desfășurare a serviciului religios. Tribunalul Putna a autentificat la nr. 437 din 28 februarie 1935 Actul Constitutiv și Statutul Societății Marelui Templu Coral din Focșani. Din comitetul de conducere al acesteia făceau parte: M.I. Rabner – președinte, Solomon Mintzer, Leon Rosner, Mendel Rosenstein – vicepreședinți, Michel Moscovici – casier, Burach Jacobson, Meier Abramovici, Simon Cohn, M. Ch. Finkelstein – membri, Leon Korner și Nicu Cioară – controlori³. Într – un inventar din 1942 imobilul este descris astfel: „**construcții din zid masiv acoperite cu tablă, având: marele templu, templul mic, cum și una sinagogă**”. Suprafața totală era de 2610,62 m.p. din care 721, 82 m.p. clădită și 1888,80 m.p. neclădită.

Imobilul a fost grav avariat de cutremurul din noiembrie 1940. Împrejurările în care a fost dărâmat Templul Coral au iscat contradicții între reprezentanții Comunității Evreilor, care susțineau că acesta a fost demolat de echipe legionare, în timpul dărâmării izbucnind un incendiu care l – a distrus până în temelii⁴ și autoritățile române care susțineau că la fața locului nu a fost nici o echipă legionară și că reprezentanții evreilor au dat foc imobilului pentru a încasa asigurarea⁵. Deși, în primă fază, judecătorul de instrucție de pe lângă Tribunalul Putna a dispus lăsarea în libertate a evreilor acuzați că ar fi provocat incendiul, în urma opoziției făcute de către Parchetul de pe lângă Tribunalul Putna, prin sentința penală nr. 1681 din 25 noiembrie 1940 s – a dispus arestarea bănușilor Isac Landau, Iosif Segal și Avram Honig, toți din Focșani⁶.

Profesorul Dimitrie Caian susține că locul din Strada Concordiei ar fi fost cedat Comunității Evreilor din Focșani în aprilie 1800 de către egumenul Mănăstirii Mera care ar fi primit la schimb 2 pogoane de vie la Odobești. Pe acest loc s – ar fi construit la 1827 o sinagogă și o altă sinagogă la 1854. În locul acestei ultime sinagogi ce ar fi fost dărâmată de cutremur ar fi fost zidit un templu la 1896.

În afară de templu, profesorul Caian mai menționează în lucrarea sa existența a două sinagogi pe Strada Evreiască și unei sinagogi pe Strada Artei⁷.

¹ Arhivele Naționale Vrancea, fond Prefectura Județului Putna, ds. 2/1884, f. 63 – 65.

² Idem, fond Tribunalul Putna – Secția I, ds. 8/1941.

³ Vezi Actul Constitutiv și Statutul autentificate de Tribunalul Putna la nr. 437 din 28 februarie 1935.

⁴ *** Centrul pentru Studiul Evreilor din România, *Martiriul Evreilor din România (1940 – 1944). Documente și mărturii*. Ed. Hasefer, București, 1991, p. 59.

⁵ Arhivele Naționale Vrancea, fond Prefectura Județului Putna, ds. 9/1940, f. 373.

⁶ Vezi sentința penală nr. 1681 din 25 noiembrie 1940 dată de Tribunalul Putna – Secția I.

⁷ Dimitrie F. Caian, *Istoricul Orașului Focșani*, Tipografia „Gh. A. Diaconescu”, Focșani, 1906, p. 122.

Sinagoga Nouă (Birjari). A fost construită în anul 1859 în Strada Israelită, devenită ulterior Grigore Bălănescu nr. 28, pe locul donat atunci de Filip Focșaner. A fost arsă de incendiu la 27 martie

1934, fiind reconstruită ulterior. Tribunalul Putna a autentificat la nr. 967 din 31 mai 1934 Actul Constitutiv al Societății Sinagoga „Birjari” zisă „Nouă”. Din comitetul de conducere al societății făceau parte numiții: Pincu Isac – președinte, Rachmil Leibovici – vicepreședinte, Marcel Brener – casier, Solomon Herșcovici – secretar, Bernard Davidovici, Michel Brener, Moritz Moscovici, Ițic Schlesinger, Iancu Iancu, Dr. A. Poitaș, Simon Poitaș, Burăh Poitaș, Inacu Mintzer și Ichail Leibovici – membri⁸. În 1942 apare o descriere a imobilului ca fiind „construcție din zid masiv acoperită cu tablă, având două încăperi”.

Sinagoga Leivi Echod. Imobilul din Strada Frumoasă nr. 6 în care funcționa sinagoga a fost cumpărat la 26 septembrie 1918 de către rabinul Avram I. Derbarindiger de la numitul Elias Davidescu, fiind compus din 6 camere și un antret, două magazii de scânduri, o latrină de zid cu două compartimente, împreună cu locul dimprejur și grădina plantată cu pomi fructiferi și viță altoită; casa era din zid masiv cu beci dedesubt. Lățimea imobilului la stradă era de 8,50 m, în spate de 7,75 m iar lungimea de 58 m. Se învecina la apus cu Strada Frumoasă, la răsărit cu proprietatea numitei Maria Enache Ioan, la miazăzi cu Ilie Abramovici iar la miazănoapte cu un alt imobil al vânzătorului Elias Davidescu⁹.

Sinagoga Croitorilor. Funcționa într – un imobil din Strada Voinov nr. 1. În evidența Prefecturii Putna din 1942 apare descrisă ca fiind o „construcție din zid masiv, acoperită cu tablă, având 8 încăperi”.

Sinagoga Achai Verei. – „construcție din zid masiv, acoperită cu tablă” situată în Strada Israelită; la 1921 avea ca rabin pe Burach Sapira¹⁰.

În urma cutremurului din noiembrie 1940 toate clădirile templelor și sinagogilor din Focșani au fost grav avariate, ulterior fiind dărâmate deoarece prezentau pericolul de a se prăbuși. Conform informațiilor existente în arhiva Tribunalului Putna, în 1941 oficierea serviciului religios de rit mozaic se desfășura în sinagogile/casele de rugăciune amenajate în imobilele din Focșani, Str. Grigore Bălănescu nr. 30 și nr. 72, Str. Prof. Mihăileanu nr. 28, Str. Voinov nr. 4 și Str. Miron Costin nr. 16¹¹.

În evidențele întocmite de Biroul Siguranței din cadrul Poliției Orașului Focșani în anul 1946, Comunitatea Evreilor din Focșani dispunea de următoarele lăcașuri de cult:

Sinagoga „Unirea Sfântă” (str. Voinov nr. 2) – numărul aproximativ al credincioșilor – 60; Polak Herman (născut la 31 iulie 1911 în Vișeu de Sus, Maramureș) – oficianț;

Sinagoga Croitorilor (str. Miron Costin nr. 16) – numărul aproximativ al credincioșilor – 140; Nachim Derbarindiger (născut la 2 iunie 1904 la Tg. Ocna, Bacău);

Sinagoga Nouă (str. Grigore Bălănescu nr. 28) – numărul aproximativ al credincioșilor – 200; Alenium Zeilig (născut la 15 aprilie 1894 la Tg. Frumos) – haham și rabin, Smarie Peisic – cantor ajutor;

Sinagoga Ahai Urai (str. Grigore Bălănescu nr. 68) – numărul aproximativ al credincioșilor – 200; Hanina Schechter - haham, Burah Schapira – haham și cantor, Ganz Solomon – haham și oficianț¹².

Menora

În ideea că această nouă publicație vă va face o deosebită plăcere, noi cu considerația și respectul cuvenit, așteptăm din partea tuturor doritorilor noi mesaje, documente și alte dovezi și mărturii ale trecerii timpului, alături de care amprenta istoriei ființelor noastre a fremătat, fremătă și va fremăta.

(Pe adresa rondmircea@yahoo.com și pe site-ul www.focsnai.jewish.ro ne puteți contacta și vizualiza rodul muncii noastre).

AUTORUL - VĂ SALUTĂ CU STIMĂ ȘI CONSIDERAȚIE !!
LECTURĂ PLĂCUTĂ !

⁸ Vezi Actul Constitutiv și Statutul autentificate de Tribunalul Putna la nr. 957 din 31 mai 1934.

⁹ Vezi actul de vânzare – cumpărare autentificat de Tribunalul Putna – Secția I la nr. 476/26 septembrie 1918.

¹⁰ Arhivele Naționale Vrancea, fond *Primăria Orașului Focșani*, ds. 84/1921, f. 6.

¹¹ Vezi Registrele de transcrieri a actelor autentice pe anul 1941 din arhiva Tribunalului Putna – Secția I.

¹² Arhivele Naționale Vrancea, fond *Poliția Orașului Focșani*, ds. 76/1946.